

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 519/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Jaroslav Homza, s.r.o., Moyzesova 46, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-43C/22/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-43C/22/2011 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Košice **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. K2-43C/22/2011 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** mu Mestský súd Košice **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

postupom Mestského súdu Košice, predtým Okresného súdu Košice II v záhlaví označenom konaní (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ zároveň navrhuje, aby ústavný súd nálezom prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal mu finančné zadost'učinenie 30 000 eur.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 519/2023-14 z 22. novembra 2023 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Podľa čl. XI bodu 1 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024 veci patriace do pôsobnosti senátov ústavného súdu, ktoré boli pridelené sudcom spravodajcom pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto rozvrhu práce, prerokujú senáty v pôvodnom zložení. Na základe toho rozhodol o prijatej ústavnej sťažnosti senát uvedený v záhlaví tohto nálezu.

4. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je v napadnutom konaní na základe žaloby doručenej okresnému súdu 17. februára 2011 o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva v procesnom postavení žalovaného. Vo veci bolo vykonaných viacero pojednávaní a nariadené aj znalecké dokazovanie. Okresný súd rozhodoval aj o návrhu žalobkyne na vydanie neodkladného opatrenia. Sťažovateľ podal 14. apríla 2020 sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní, ktorá bola predsedom okresného súdu vyhodnotená ako dôvodná.

5. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ podrobne opísal priebeh napadnutého konania a vyjadril nespokojnosť s jeho doterajším stavom. Podľa sťažovateľa okresný súd počas obdobia viac ako 12 rokov nekonal spôsobom, ktorý by smeroval k prejednaniu žaloby a rozhodnutiu vo veci. Postup okresného súdu je neefektívny a neprimerane dlhý. Sťažovateľ zastáva názor, že nejde o skutkovo či právne náročnú vec. Poukazuje aj na neschopnosť okresného súdu identifikovať rozsah vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a jeho zmätočnosť v súvislosti so znaleckým dokazovaním.

6. Výšku primeraného finančného zadost'učinenia sťažovateľ vyčíslil na 30 000 eur s poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania a dlhodobý stav právnej neistoty a tiež s ohľadom na to, že prietahmi v konaní boli poškodené aj jeho majetkové práva.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

7. V podaní doručenom ústavnému súdu 6. decembra 2023 podpredsedníčka mestského súdu po chronologickom opise procesných úkonov uviedla, že v napadnutom konaní došlo k prietahom, a to predovšetkým v kalendárnych rokoch 2016 a 2017, od 11. februára 2019 do 21. augusta 2019, od 18. októbra 2019 do 25. mája 2020 a od 24. novembra 2022 do 9. júna 2023. V uvedenom období bolo konanie tiež nesústredené a neefektívne. Preto aj sťažnosť podaná predsedovi okresného súdu bola vyhodnotená ako dôvodná a znamenala čiastočné odstránenie prietáhov v napadnutom konaní. Poukázala aj na správanie samotného sťažovateľa, ktorý sa spolu so svojím právnym zástupcom nezúčastnil pojednávaní v dňoch 26. novembra 2012, 17. februára 2014,

2. februára 2015, 21. mája 2015 a 11. februára 2019. V júni 2023 bolo určené pojednávanie na 5. október 2023. Deň pred pojednávaním právny zástupca sťažovateľa požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti ich oboch. Pojednávanie bolo odročené na 18. január 2024. Tiež uviedla, že je potrebné zohľadniť aj objektívne dôvody odročovania pojednávania zo zdravotných príčin na strane konajúcej sudkyne a pridelenie spisu inej zákonnej sudkyňi v čase jej dlhodobej práceneschopnosti, ako aj obdobie obmedzujúce možnosti nariaďovať pojednávania v súvislosti s mimoriadnou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19 v priebehu kalendárnych rokov 2020 a 2021.

8. Sťažovateľ v stanovenej lehote možnosť podania repliky k vyjadreniu mestského súdu nevyužil.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho nečinnosťou a neefektívnou činnosťou došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (II. ÚS 573/2022). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13. Predmetom napadnutého konania je žaloba o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ide o vec, ktorá patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a po právnej stránke nie je zložitým konaním. Určitý stupeň faktickej zložitosti súvisí s potrebou nariadenia znaleckého dokazovania. V napadnutom konaní bol vypracovaný (doteraz) jeden znalecký posudok.

14. Predmet posudzovaného konania pred okresným súdom nie je časovo zvlášť prioritizovaný, aj keď je nepochybné, že význam samotného konania a jeho výsledok je pre sťažovateľa markantný a ústavný súd v žiadnom prípade nemá v úmysle tento význam zľahčovať.

15. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v súdnom konaní považuje ústavný súd z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní za preukázané, že z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu sťažovateľa bolo pojednávanie odročené štyrikrát. Sťažovateľ a jeho právny zástupca sa tiež v dvoch prípadoch nezúčastnili pojednávania, čo ospravedlnili až v deň konania daného pojednávania. Uvedené skutočnosti mali nepochybné dopad na celkovú dĺžku trvania konania, na čo ústavný súd prihliadol pri úvahe o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu. Z doteraz uvedeného je zrejmé, že napadnuté konanie pred okresným súdom trvá viac ako 12 rokov bez vydania meritórneho rozhodnutia. Takýto stav konania a jeho dĺžku treba už samo osebe považovať za neprimerané, ústavnoprávne neakceptovateľné, a teda za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania ústavný súd hodnotí napadnuté konanie ako konanie poznačené zbytočnými prietahmi bez potreby vyhodnocovania jednotlivých čiastkových úkonov okresného súdu.

17. S ohľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne rozhodnuté, konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

19. Ústavný súd vyslovil výrok o porušení základných práv a slobôd sťažovateľa, príkaz konať bez zbytočných prietáhov, povinnosť zaplatiť primerané finančné zadost'učinenie aj povinnosť zaplatiť náhradu trov právneho zastúpenia Mestskému súdu Košice, na ktorý v zmysle § 18m ods. 1 a 2 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. júna 2023 prešiel výkon súdnictva v právnej veci sťažovateľa z Okresného súdu Košice II.

IV. Primerané finančné zadosťučinenie

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 30 000 eur.

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

22. Pri stanovení výšky finančného zadosťučinenia vzal ústavný súd do úvahy dĺžku doterajšieho trvania napadnutého konania, význam samotného konania pre sťažovateľa a správanie sťažovateľa. Na základe uvedených skutočností ústavný súd preto priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie 2 000 eur, ktoré je mu povinný zaplatiť mestský súd (bod 3 výroku tohto nálezu).

V. Trovy konania

23. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2023 patrí odmena v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát 12,52 eur. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 442,38 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa označeného v záhlaví tohto nálezu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2024

Peter Molnár
predseda senátu